

Když se řekne GRV

Rámec globálního rozvojového vzdělávání

O ARPOKU

ARPOK – VZDĚLÁVÁNÍ, KTERÉ PŘINÁŠÍ JINÝ POHLED NA SVĚT

Jsme vzdělávací organizace, která od roku 2004 přináší do škol globální rozvojové vzdělávání. Pomáháme učitelům s výukou aktuálních témat dneška (např. o odpovědné spotřebě, stereotypech a předsudcích, migraci, chudobě či klimatických změnách) a zároveň o tématech otevřeně mluvíme se žáky a informujeme o nich veřejnost. Podporujeme tak otevřenou a tolerantní společnost a aktivní zapojení lidí do dění kolem sebe.

Vizí ARPOKu je podílet se na udržitelném rozvoji světa a na vytváření společnosti, která je Aktivní, Respektující a Otevřená, vnímá Propojenost a Komplexnost světa a přijímá svůj díl zodpovědnosti.

Více na: www.arpok.cz a www.facebook.com/ARPOK.OLOMOUC.

HODNOTY ARPOKU

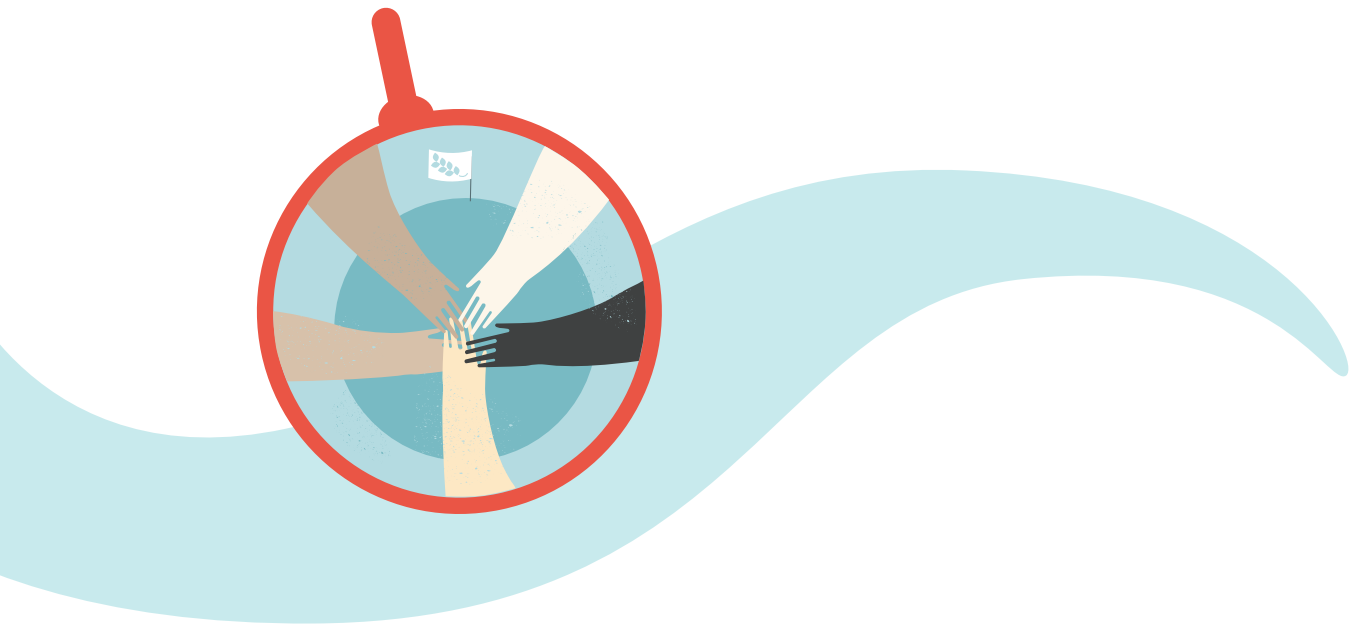
AKTIVITA – RESPEKT – PROPOJENOST – OTEVŘENOST – KOMPLEXNOST

K ČEMU MŮŽETE TUTO PUBLIKACI VYUŽÍT?

Příručka **Když se řekne GRV: Rámec globálního rozvojového vzdělávání** je určena učitelům a vzdělávatelům, kteří globální rozvojové vzdělávání chtějí začít začleňovat do výuky, i těm, kteří se mu již aktivně věnují.

V publikaci najdete stručné představení globálních témat, se kterými se setkáváme v každodenním životě. Dále obsahuje přehled metod a nástrojů, jak s tématy v hodinách pracovat. Výuka globálních témat neprohlubuje pouze znalosti, ale zároveň rozvíjí hodnoty, postoje a dovednosti pro život v dnešním rychle se měnícím světě. Proto v publikaci najdete přehled kompetencí, které globální rozvojové vzdělávání zdokonaluje.

Příručka přináší inspiraci a může pomoci v momentech, kdy nevíme, jak dál ve výuce komplexních globálních témat, nebo nebo když se prostě jen chceme zdokonalit.

KDYŽ SE ŘEKNE GRV

Rámeček globálního rozvojového vzdělávání

Globální rozvojové vzdělávání (GRV) umožňuje, aby (nejen) žáci byli lépe připraveni na život v současném světě, jenž je čím dál tím více propojený, komplexní a proměnlivý. Cílem globálního rozvojového vzdělávání je tedy porozumění, jaký mám já (jakožto spotřebitel, občan apod.) vliv na svět a naopak, jak podoba současného světa ovlivňuje mě a můj život.

Globální rozvojové vzdělávání tak zvyšuje povědomí o tom, co se děje ve světě, o aktuálních tématech, která se týkají všech zemí i jejich obyvatel, a zároveň nás vede k vlastní aktivitě, kterou však nechává na nás samotných – je kompasem, s jehož pomocí se mohou rozhodovat, co je důležité, o co se zasadím, co budu, nebo naopak nebudu dělat. Jen tak se mohou stát globálním občanem, který v souladu se svými hodnotami a v rámci svých možností a schopností aktivně jedná.

Příklad, téma voda: Žáci neprobírají jen její chemické a fyzikální vlastnosti a neučí se pouze, jak šetřit vodou při koupání, mytí zubů a nádobí, apod. Věnují se rovněž stavu vodních zdrojů i ve vzdálených oblastech světa. Pomocí konkrétních příkladů a příběhů podrobněji zkoumají, jak může např. pěstování zeleniny ovlivnit pokles spodních vod a zapříčinit nedostatek vody a jaké dopady to má na místní obyvatele i na přírodu. Zároveň hledají i další souvislosti. Kde je ona zelenina spotřebovávána? Odkud pochází potraviny, které konzumujeme, a jaké zdroje jsou na jejich výrobu využívány? Žáci tak přichází na možná propojení a na dopady jejich spotřeby na životní prostředí na druhém konci světa. Nakonec globální rozvojové vzdělávání klade otázku, jak je možné tento stav ovlivnit – jako jednotlivec (spotřebitel a občan), ale i jako firma, státní aparát, mezinárodní organizace apod. Pomocí globálního rozvojového vzdělávání si tak žáci trénují, jak je možné se postavit k výzvě či problémům, na které mohou v průběhu života narážet.

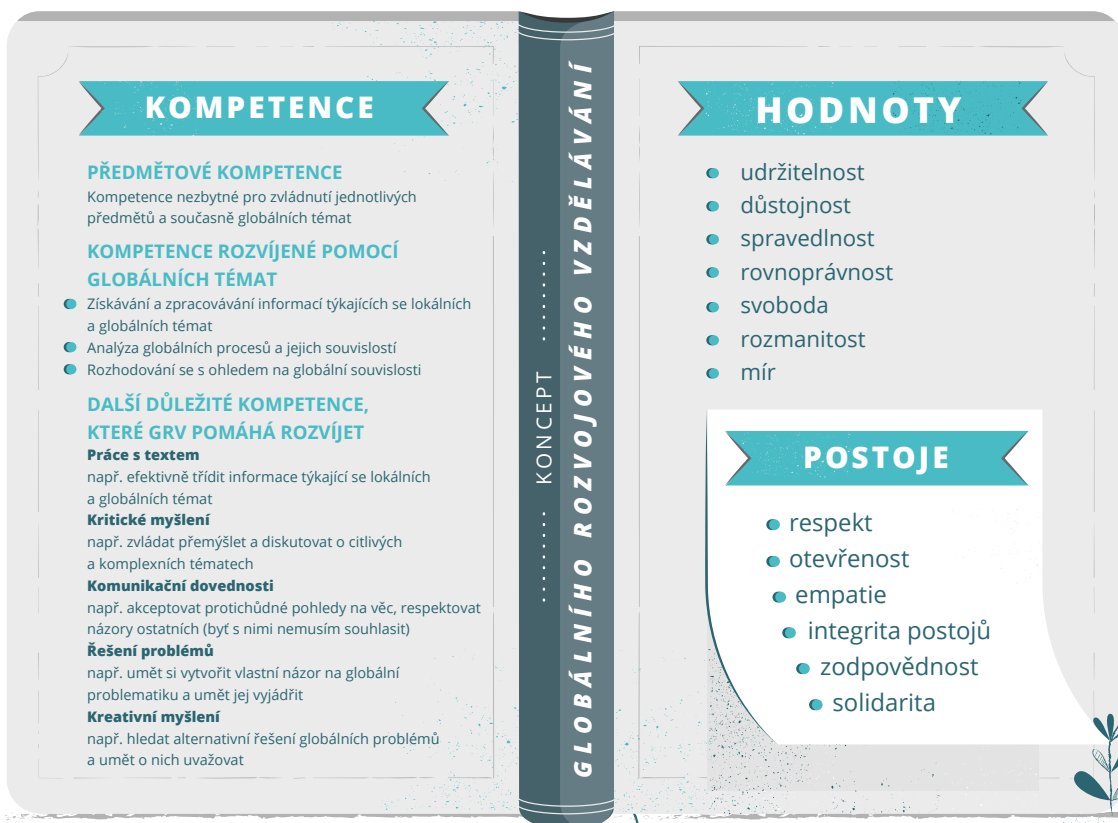
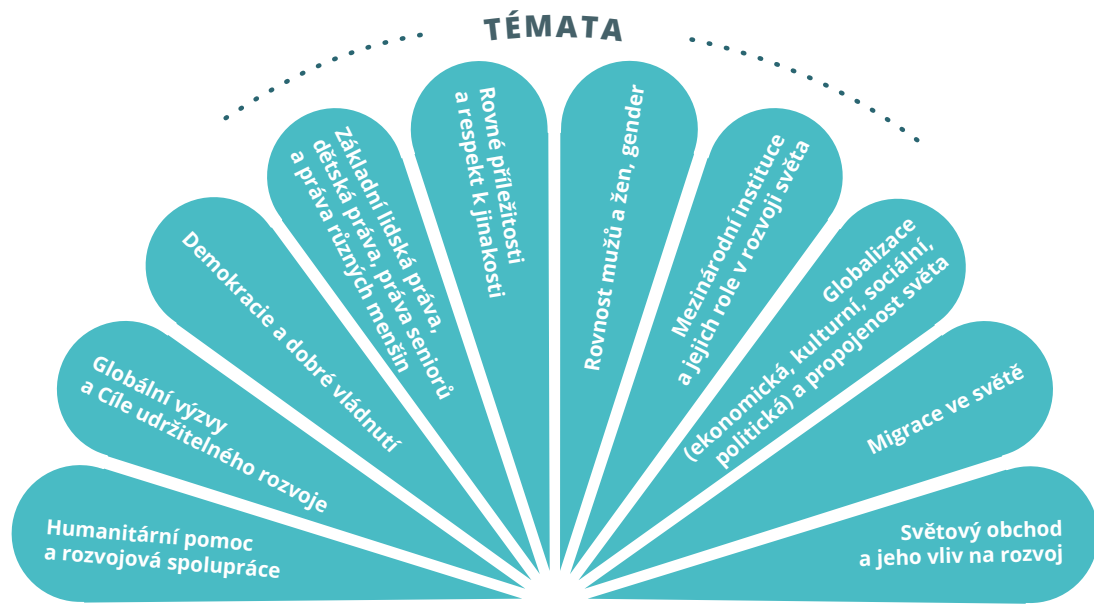
PROČ SE VE ŠKOLE VĚNOVAT GLOBÁLNÍMU ROZVOJOVÉMU VZDĚLÁVÁNÍ?

Globální rozvojové vzdělávání nám umožňuje lépe porozumět tomu, jakým způsobem jsou v současném světě propojeni jednotliví lidé, jednotlivá místa (a to i místa od sebe navzájem velmi vzdálená) i nejrůznější události. Napomáhá tak k orientaci v současném dění a umožňuje na něj reagovat a ovlivňovat jej.

Existuje řada důvodů, proč globální rozvojové vzdělávání začlenit do výuky:

1. Svět se stává stále menším, často se o něm mluví jako o „globální vesnici“, **kde každý z nás, ať už jsme jakéhokoli stáří, ovlivňuje svou činností** (např. tím, co nakupuje a spotřebovává) **životy lidí z různých koutů světa**. Stejně tak to, co dělají ostatní lidé, má zase naopak vliv na naše životy – ať už se jedná třeba o změny v ekonomice, nebo o stav životního prostředí. **Budou-li mladí lidé těmto propojením rozumět, budou mít větší šanci fungování takto provázaného světa pozitivně ovlivňovat.**
2. Globální rozvojové vzdělání neznamena, že o určitých globálních tématech (jako např. chudobě, migraci nebo světovém obchodu) pouze získáváme určitou sadu informací, globální rozvojové vzdělávání vede také k rozvoji **postojů a kompetencí, které jsou v současném světě považovány za klíčové**. Mezi ně patří např. schopnost kriticky myslet, zformulovat a vhodně vyjádřit vlastní názor či efektivně spolupracovat s ostatními. Globální rozvojové vzdělávání tak připravuje žáky na to, jak čelit současným výzvám, umožňuje jim vnímat lokální záležitosti v globálním kontextu a učí, jak je možné na základě výše zmíněných informací a postojů aktivně ovlivňovat dění okolo sebe.
3. Žáci se s globálními tématy, jako jsou např. migrace, změny klimatu či mezinárodní obchod, setkávají převážně díky médiím. Je přirozené, že se pak o daná témata zajímají a chtějí jim lépe porozumět. **Globální rozvojové vzdělávání na tomto zájmu žáků staví a umožňuje tato témata začlenit do výuky, nabízí tedy žákům prostor být aktivní** – ptát se, uvažovat a hledat řešení, což pomáhá zaujmout i ty žáky, kteří se ve výuce běžně tolik nezapojují.
4. Vzhledem k tomu, že **všechna globální témata jsou přímo obsažená v kurikulu** (např. formou průřezových témat) a v jednotlivých vyučovacích předmětech se s nimi žáci přirozeně setkávají, globální rozvojové vzdělávání tak neznamena práci navíc ani pro učitele, ani pro žáky. Naopak, **umožňuje tato témata otevírat systematictěji a provazovat je s volitelnými hodinami i mimoškolními aktivitami či posilovat formou mezipředmětových vazeb.**

KONCEPT GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

PŘÍKLADY TÉMAT

MIGRACE. Migrace má vliv na národní hospodářství, společnost i kulturu. Abychom mohli plně porozumět situaci v konkrétní zemi, je třeba vzít v potaz globální migrační trendy.

Proč lidé migrují? Odkud migranti přichází? Do kterých zemí míří? Jaké jsou důsledky migrace pro hostitelskou zemi a pro zemi původu migrantů? Co znamená tzv. odliv mozků? Co se skrývá pod pojmem environmentální migrace? Co nutí uprchlíky k odchodu z jejich rodné země? Jaká je motivace ekonomických migrantů k tomu, aby opustili svou rodnou zemi? Kam a proč lidé v minulosti migrovali? Kam migrují v dnešní době?

ZMĚNA KLIMATU. Změna klimatu patří mezi nejvíce diskutované procesy, kterým musí lidstvo v dnešní době čelit, jelikož ovlivňuje životy lidí po celém světě. Má významný vliv na fungování ekonomiky, např. extrémní výkyvy počasí mohou způsobit neúrodu, která může v určitých případech dokonce přispět k prohlubování mezinárodních konfliktů.

Jaké jsou příčiny a dopady klimatických změn a jakým způsobem jim můžeme předcházet? Jak se můžeme přizpůsobit změnám, které již nastaly, a jak je můžeme zmírnit? Jaká je (a jaká by mohla být) role politiků, soukromého sektoru vědců, různých hnutí i jednotlivců? Proč jsou změny klimatu považovány za kontroverzní? Jakým způsobem souvisí změny klimatu s dalšími globálními jevy jako např. migrací, konflikty či biodiverzitou?

ROVNOST POHLAVÍ. Podle OSN je rovnoprávnost žen a mužů nejen všeobecným lidským právem, ale je také zásadní pro život v míru a blahobytu. Rovnoprávný přístup žen a dívek ke vzdělání, zdravotní péči, pracovnímu uplatnění v důstojných podmínkách a za důstojnou mzdu a umožnění účasti na politickém a ekonomickém rozhodování posiluje hospodářství a celkově obohacuje lidskou společnost.

S jakými druhy nerovnosti se ženy v dnešní době potýkají? Jakým způsobem se tyto nerovnosti v různých zemích liší? Co můžeme my jako spotřebitelé, kolegové, kamarádi příbuzní, kluci i holky dělat, abychom zajistili rovnoprávnost pro všechny nezávisle na pohlaví? Jak může zrovnoprávnění žen podpořit mír a spravedlnost ve světě? Co může napomoci posílit práva žen a poskytnout oběma pohlavím rovné příležitosti?

MÍR A KONFLIKTY. Konflikty regionální, národní i mezinárodní stále brání mnoha zemím světa v rozvoji, řešení těchto konfliktů proto zůstává hlavní mezinárodní prioritou.

Čím jsou konflikty způsobeny? Jak můžeme konfliktům předcházet? Jaká jsou možná řešení konfliktů? Jaký vliv má na konflikty obchod se zbraněmi? Jaký dopad mají konflikty na společnost, na ekonomiku i na jednotlivé lidi? Kdo přebírá a kdo by měl převzít zodpovědnost za řešení mezinárodních konfliktů? Mohou vojenské zásahy předejít válce nebo znovu nastolit mír? Jaká je spojitost mezi demokracií a mírem? Je mír globálně na vzestupu, nebo naopak?

POLITICKÁ MOC, DEMOKRACIE A LIDSKÁ PRÁVA. Dodržování lidských práv a demokracie je stále výzvou. Politický režim státu a jeho hospodářství jsou po celém světě úzce propojené a vnitřně provázané. Jako občané jedné země tak můžeme mít vliv na politickou situaci v oblastech daleko od nás – např. když nevědomky pomáháme financovat režim, jenž porušuje práva svých občanů, nakupováním zboží či služeb od firmy, která tento režim podporuje.

Je demokracie globálně na vzestupu? Jakými prostředky lze podporovat demokracii a dodržování lidských práv? Je suverenita státu nadřazena dodržování lidských práv? Jak můžeme zajistit, popř. jak se můžeme domáhat toho, aby byla lidská práva respektována? Jak mohou suverénní státy s protichůdnými zájmy spolupracovat na dodržování lidských práv? Je demokracie nezbytnou podmínkou k dosažení rozvoje?

UDRŽITELNÝ ROZVOJ. Blahobyt lidstva stojí na třech základních pilířích: sociálním, environmentálním a ekonomickém. Pro udržitelné fungování lidské společnosti je třeba dbát na to, aby se všechny tyto pilíře rozvíjely současně. To je obrovská výzva jak pro jednotlivce, tak pro lidstvo jako celek.

Co znamená udržitelný rozvoj? Jak zajistit udržitelnost hospodářství? Jak můžeme změnit náš životní styl, aby byl udržitelnější? Jak můžeme navzdory stálému růstu světové populace zmírnit tlak, který lidstvo vyvíjí na životní prostředí? Jak je možné zajistit rovnováhu mezi hospodářským růstem a ochranou životního prostředí?

SPOTŘEBA A PRODUKCE. Většina výroby je v dnešní době globalizována a je běžným zvykem kupovat produkty vyrobené tisíce kilometrů daleko. Jsme globální spotřebitelé a výběrem produktů, které kupujeme, můžeme ovlivnit situaci v různých částech světa (např. můžeme preferovat zboží, které bylo vyrobeno s ohledem na životní prostředí, za přiměřených pracovních podmínek a za férovou mzdu, případně můžeme hledat lokální varianty, aby zboží nemuselo být přepravováno na velké vzdálenosti). To vše znamená, že jsme spoluzodpovědní za dopady, které má produkce zboží na přírodu, hospodářství i životní prostředí.

Proč je výroba v některých částech světa levnější? Proč je výroba zboží přemísťována z místa na místo? Kdo je zodpovědný za pracovní podmínky ve vzdálených továrnách? Kdo díky globalizaci obchodu a přemísťování výroby získává, a kdo naopak ztrácí? Je nutné spotřebovávat tolik, nebo je možné naši spotřebu omezit? Co se skrývá pod slovním spojením odpovědná spotřeba?

POTRAVINY A ZEMĚDĚLSTVÍ. V dnešní době je běžné konzumovat potraviny vyrobené v zemích celého světa. Množství vyrobených potravin přesahuje naši potřebu, ale produkce potravin není rovnoměrně rozložena – někde je potravin nadbytek a dochází k plýtvání, zatímco jinde je jich nedostatek a dochází k hladomorům.

Odkud pochází jídlo, které konzumujeme? Co je to GMO a jaký vliv má genetická modifikace na výrobu potravin? Jak se v průběhu posledních desetiletí globálně i lokálně proměnila výroba a prodej zemědělských produktů? Jak je možné předcházet hladomoru? Jakým způsobem Společná zemědělská politika EU ovlivňuje výrobu potravin v Evropě i v ostatních částech světa? Kdo vyvážá a kdo dovážá zemědělské produkty a z jakých důvodů?

BIODIVERZITA. Stejně jako všechny ostatní živé organismy je i člověk součástí ekosystému, a je tak na přírodě závislý. V dnešní době je v důsledku lidské činnosti stále více živočišných a rostlinných druhů na pokraji vyhynutí. Biodiverzita přitom hraje v životě člověka důležitou roli a poskytuje lidstvu spoustu nezbytných zdrojů. Ztráta biodiverzity je tak jedním ze zásadních problémů, se kterými se svět potýká.

Které ekosystémy mají největší biodiverzitu? Jaká jsou největší rizika ztráty rozmanitosti druhů? Jaké lidské aktivity představují pro přírodu největší ohrožení? Jak ztráta biodiverzity ovlivňuje lidské životy? Jakým způsobem ovlivňuje lokální změna ekosystému globální procesy? Jak můžeme docílit udržitelnosti?

SVĚTOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ A MEZINÁRODNÍ OBCHOD. Mezinárodní obchod je motorem pohánějícím světové hospodářství. To je založeno na propojení států, mezinárodních korporací a jednotlivců. Mezinárodní obchod tak ovlivňuje výrobu, spotřebu, zaměstnanost, často také životní prostředí, a dokonce náš každodenní život (např. škrty v rozpočtu zapříčiněné finanční krizí mohou způsobit podfinancování ve zdravotnictví a školství).

Jak ekonomická liberalizace ovlivňuje hospodářství, společnost a životní prostředí v různých zemích? Jakým způsobem nadnárodní společnosti ovlivňují domácí a mezinárodní trh? Jak je možné skrze mezinárodní obchod podpořit lokální hospodářství? Jak vzniká finanční krize a jak můžeme podobným krizím předcházet? Kdo díky ekonomické globalizaci získává, a kdo naopak ztrácí?

PŘÍRODNÍ ZDROJE. Naše společnost by nemohla fungovat bez přírodních zdrojů. Některé přírodní zdroje jsou obnovitelné, pokud je užíváme s mírou, jiné jsou vyčerpitelné. Otázka, jak využívat přírodní zdroje co možná nejudržitelněji, je proto globální výzvou.

Jak mohou být vyčerpateľné zdroje nahrazeny obnoviteľnými zdrojmi? Jak můžeme snížit naši závislost na ropě? Jak se dá řešit „tragédie obecní pastviny“, tedy situace, kdy je určitý zdroj přečerpáván, protože patří všem, a nikdo není ochoten snížit jeho využívání v obavě, že ti druzí jej stejně vyčerpají? Kdo může prosadit udržitelné využívání přírodních zdrojů? Co to znamená využívat zdroje spravedlivě?

ROZMANITOST A INTERKULTURNÍ VZTAHY. Rozmanitost společnosti stále roste, tím pádem roste v zájmu dobrého soužití i potřeba vzájemného porozumění. Interkulturní vztahy už nejsou jen otázkou mezinárodního cestování, ale staly se součástí našeho každodenního života.

Jak ovlivňuje sociokulturní rozmanitost naše životy? Jaké výhody a jaká úskalí s sebou přináší? Jak se liší spolupráce ve skupině složené z lidí s různým sociokulturním zázemím od spolupráce v sociokulturně homogenní skupině?

CHUDOBA. Chudoba je jedním ze zásadních problémů již po staletí, postihuje lidi po celém světě. Globální provázanost může chudobu zapříčinit a prohloubit, ale také může napomoci hranici chudoby překonat.

Co znamená být chudý? Jak se liší podoba chudoby v různých částech světa? Jak se může chudoba stát dědičnou? Jak mohou lidé hranici chudoby překonat? Jaké kroky je třeba podniknout k vymýcení chudoby na lokální i globální úrovni?

VZDĚLÁNÍ. Vzdělání je jedním z prvků HDI (Indexu lidského rozvoje). Kvalitní vzdělání by mělo být vyvážené a dobře přístupné, zejména pro znevýhodněné skupiny. Vzdělání je základním předpokladem pro zajištění udržitelného rozvoje. Umožňuje odbourávání stereotypů, získávání dovedností a utváření hodnot a postojů, které pomáhají podniknout patřičné kroky k utváření takového světa, v jakém bychom všichni chtěli žít.

Co znamená pojem „kvalitní vzdělání“? Jak formuje podoba státem poskytovaného vzdělání společnost? Jak se vypořádat s nerovnoměrným přístupem ke vzdělání pro dívky a chlapce a s rozdíly v přístupu ke vzdělání napříč různými příjmovými skupinami? Co můžeme udělat pro zvýšení počtu osob zapsaných do základního vzdělávání? Jak můžeme prostřednictvím vzdělávacího systému zajistit udržitelnost celého světa?

ZDRAVÍ A BLAHOBYT. Některá onemocnění se rychle přenáší i za hranice států, šíření epidemie obvykle nemůže být zastaveno na lokální úrovni a je potřeba mezinárodní spolupráce. Také léky jsou vyráběny za spolupráce vědců a firem z celého světa. Zdraví člověka ovlivňuje mnoho proměnných, např. jeho strava nebo kvalita okolního životního prostředí.

Jaké kroky je třeba podniknout k omezení výskytu civilizačních chorob? Proč velká část lidstva stále trpí chorobami, kterým se dá předcházet? Kdo by měl financovat výzkum vakcíny proti malárii? Jak můžeme pozitivně ovlivnit životy a zdraví lidí žijících daleko od nás? Je humanitární pomoc řešením lidského strádání?

POSTOJE A HODNOTY

Při práci s globálními tématy by žáci měli být schopni stavět na systému hodnot a postojů, se kterými se ztotožňují. Globální rozvojové vzdělávání proto přesahuje pouhé předání znalostí, vyžaduje totiž hlubší sebepoznání a zároveň schopnost jednat v souladu se svými postoji a hodnotami.

OHLEDUPLNOST: Žáci chápou, že ve snaze dosáhnout svých práv je třeba jednat tak, aby neporušovali práva ostatních.

Příklad: Žáci diskutují, jak zajistit naplnění práva na vzdělání každému člověku na světě a jak zároveň skrze vzdělání násilně neměnit tradiční společnosti.

OTEVŘENOST: Žáci si uvědomují, že lidé vyznávají různá náboženství, mají různé hodnoty a postoje, které ovlivňují způsob jejich chování a projevují se v jejich konkrétních činech. Jsou schopni kritického myšlení a dokáží přijmout jiné hodnotové systémy jako rovnocenné jejich vlastnímu (přičemž je v pořádku s nimi nesouhlasit).

Příklad: Žáci diskutují, co považují za důležitější, zda úctu k symbolům víry a náboženství, nebo svobodu umělecké tvorby – např. karikatury proroka Mohameda či divadelní představení kontroverzně pracující s postavami a tématy z Bible. Analyzují tak své vlastní hodnotové žebříčky a uvažují, jak jejich hodnoty ovlivňují jejich názory a chování.

EMPATIE: Žáci si uvědomují, že lidé pocházející z různých zázemí mohou mít také různé potřeby a pocity. Dokáží si představit, jakým způsobem by se dalo naplnění těchto potřeb docílit, a jsou schopni respektovat pocity ostatních.

Příklad: Žáci se dozví o dopadech změny klimatu na obyvatele po celém světě a přichází s nápady na řešení této krize.

INTEGRITA: Žáci si uvědomují vlastní identitu (kdo jsem, do jakých společenských skupin patřím, co je pro mě důležité) a své postoje a hodnoty, podle kterých se řídí ve složitých a nejednoznačných situacích.

Příklad: Pokud žáci v rámci školní debaty narazí na kontroverzní nebo citlivé téma, během formulace svých odpovědí berou v potaz hodnoty ostatních – vyjádří tedy svůj názor, ale zároveň respektují hodnoty jiných.

ODPOVĚDNOST: Žáci chápou, jaký vliv mají jejich rozhodnutí na lokální i globální problémy. Věří, že jsou schopni věci změnit a přispět tak k větší spravedlnosti a udržitelnosti světa fungujícího v míru.

Příklad: Žáci se naučí chápat udržitelný rozvoj jako základ naší odpovědnosti za životy budoucích generací. Snaží se pochopit, jaký vliv mohou mít jejich rozhodnutí v budoucnu (např. otevřít těžbu hnědého uhlí v blízkosti zdrojů podzemní vody), a přijímají za ně odpovědnost.

SOLIDARITA: Žáci se vnímají jako součást globální komunity.

Příklad: Žáci reagují na bezpráví, které se děje v jejich lokální komunitě, ale i v globálním měřítku. Podporují ty, jejichž práva jsou porušována.

KOMPETENCE

Globální rozvojové vzdělávání je komplexní přístup k výuce i k samostatnému studiu. Nejde pouze o představení témat, která se týkají provázanosti světa. Důležité také je, že způsob, jakým se o těchto tématech vyučuje, vychází z žáků – jejich potřeb, zájmů a nabízí širší prostor pro jejich zapojení. Díky tomu u žáků dochází k rozvoji kompetencí potřebných pro život v dnešním globalizovaném světě.

• Kompetence, které globální rozvojové vzdělávání pomáhá rozvíjet

Globální rozvojové vzdělávání pomáhá žákům pochopit komplexnost a provázanost světa, tedy porozumět, jak jsou propojené jednotlivé regiony i lidé v nich žijící. Skrze globální rozvojové vzdělávání se žáci dozvídají o globálních problémech, učí se analyzovat globální procesy a na základě nabytých vědomostí jsou schopni se v reálném životě rozhodovat a jednat.

Následující schéma ukazuje příklad jednotlivých kompetencí globálního rozvojového vzdělávání a jejich přínos do vzdělávacího procesu.

Získávání a zpracovávání informací týkajících se lokálních a globálních témat	Analýza globálních procesů a jejich souvislostí	Rozhodování se s ohledem na globální souvislosti
<i>Žáci se dozvídají o lokálním a světovém obchodě a jeho pravidlech, shromažďují příklady férových i neférových obchodních praktik.</i>	<i>Žáci analyzují dopady mezinárodního obchodu na společnosti a hospodářství na různých místech světa (např. vytváření pracovních příležitostí, prohlubování chudoby, posílení ekonomiky, způsobování environmentálních problémů).</i>	<i>Žáci diskutují o tom, jak se globální problémy odráží v jejich životech a zda jsou ochotni podniknout kroky k jejich řešení, nebo ne (např. zda kupovat fair trade produkty, nebo zda se zasazovat o změny v systému mezinárodního obchodu).</i>

• Další klíčové kompetence, které globální rozvojové vzdělávání pomáhá rozvíjet

Globální rozvojové vzdělávání přispívá k rozvoji kompetencí, které si klade za cíl rozvíjet i náš vzdělávací systém a které jsou považovány za zásadní pro fungování v osobním i v profesním životě.

Klíčová kompetence	Část klíčové kompetence, kterou pomáhá GRV rozvíjet	Příklady
Práce s textem	Efektivně třídit informace týkající se lokálních a globálních témat	<i>Žáci hledají logické spojitosti mezi danými jevy, jejich příčinami a důsledky – např. co způsobuje nízkou míru zápisu žen do škol. Poté vyhledávají příklady nerovnosti pohlaví. Dokáží čerpat informace z různých zdrojů – např. z případových studií, tedy konkrétních příkladů, i ze statistik a na jejich základě vyvozovat závěry. Statistická data mohou také používat k analýze problematiky, k odhadnutí efektivnosti navržených řešení apod.</i>
Kritické myšlení	Zvládat uvažovat o citlivých a komplexních tématech	<i>Žáci diskutují o tom, zda mohou mezinárodní vojenské zásahy představovat oprávněnou reakci na masivní porušování lidských práv během občanské války. Jsou schopni rozlišit, zda se jedná o způsob, jak předejít dalšímu násilí, anebo zda vojenské zásahy spíše ještě více poškozují ty, kteří jsou vzniklou situací nejvíce ohroženi.</i>
Komunikační dovednosti	Umět uznat protichůdné pohledy na věc, pochopit názory ostatních (byť s nimi nemusím souhlasit)	<i>Žáci analyzují různé přístupy k ochraně práv duševního vlastnictví (přístup, který prosazuje přísnější ochranu jako podmínku pro zavádění novinek – např. při výrobě léků, kdy jsou nově vyvinuté léky chráněny patentem a může je vyrábět jen ten, kdo investoval do jejich vývoje; vs. přístup, který tvrdí, že kvůli přísnější ochraně si někteří nebudou moci léky dovolit, a zasazuje se o možnost uvolnit výrobu léků více firmám a snížit tak jejich cenu a učinit je dostupnějšími.</i>
Řešení problémů	Umět si vytvořit vlastní názor na globální problematiku a citlivě jej umět sdělit	<i>Žáci analyzují vliv migrace na trh práce v jejich zemi, a tedy dopad migrace za prací na různé skupiny lidí (zaměstnance, zaměstnavatele, migranty...). Diskutují a hodnotí různé migrační strategie navržené politickými stranami a argumentují ve prospěch návrhu, který je jim nejbližší.</i>
Kreativní myšlení	Hledat/umět uvažovat nad alternativními řešeními globálních problémů	<i>Žáci se dozvídají o způsobech výroby energie a analyzují, jaké zdroje energie jsou v jejich zemi nejčastěji využívány. Přemýšlí nad alternativami, které by byly pro jejich zemi udržitelnější.</i>

• **Kompetence společné pro zvládnutí jednotlivých předmětů a současně globálních témat**

Globální rozvojové vzdělávání může a mělo by být zahrnuto v různých předmětech. Skrze získávání globální perspektivy v rámci určitého předmětu mohou žáci současně také získávat kompetence přímo uvedené v rámcových vzdělávacích programech.

Předmět	Kompetence	Příklad
Matematika	Žák operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislostí, propojuje poznatky z různých vzdělávacích oblastí do širších celků a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na matematické, přírodní, společenské a kulturní jevy.	Žáci se věnují tématu chudoby – vyhledávají ve statistických přehledech a počítají, jaká je hranice chudoby, kolik lidí žije v absolutní chudobě ve světě, kolik v ČR, kolik lidí se z chudoby za poslední rok/desetiletí vymanilo, zda počet chudých vzhledem k přírůstku obyvatel klesá, či stoupá, rozdíl mezi absolutní a relativní chudobou. Zkouší sestavit rodinný rozpočet a spočítat, jak by vyžili ze životního minima či/a jak by vyžili s příjmem pod hranicí absolutní chudoby za den/měsíc.
Přírodopis/ biologie	Žák vyhledá informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení. Kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů hodnotí.	Žáci si spočítají svou uhlíkovou stopu, porovnávají ji s průměrnou uhlíkovou stopou v různých zemích světa. Zjišťují, co nejvíce přispívá ke zvyšování uhlíkové stopy a hledají možnosti, jak je možné ji snižovat – jako firma, jako jednotlivec, jako stát (formou různých zákonů a nařízení), a zvažují, jak se snižování uhlíkové stopy dotkne jejich životů.
Český jazyk	Žák přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají.	Žáci ve vyprávění a reportážích nalézají příklady nevyhovujících pracovních podmínek a porušování lidských práv, následně diskutují o nastavení férových pracovních podmínek – či by to měla být zodpovědnost, kdo se o to může zasazovat a jakým způsobem a jaký to bude mít dopad na životy pracovníků, na obrat firem, na cenu zboží.
Občanská výchova/ základy společenských věd	Žák respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí. Odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí. Chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností.	Žáci vyhledávají v médiích příklady porušování lidských práv, hledají v zákonech/mezinárodních úmluvách, o jaká konkrétní práva se jedná. Analyzují dopad porušování těchto práv na jednotlivce i na společnost a možnosti, jak porušování práv zamezit, pracují i s povinnostmi a žebříčkem hodnot (kde končí svoboda jednoho a začíná svoboda druhého?). Reflektují, jak fungují zásady jejich třídy, zda/jak je možné převést je na práva a povinnosti.

CITLIVÁ GLOBÁLNÍ TÉMATA

Mladí lidé se stávají plnohodnotnými členy společnosti, není však jasné, jaká je v rychle se měnícím světě čeká budoucnost. Víme však, že se budou potkávat se širokou škálou citlivých globálních témat. Je proto důležité, aby se mladí lidé v těchto citlivých globálních tématech orientovali. Díky tomu se z nich mohou stát globální občané zodpovědní za své jednání. Důležitým úkolem pedagogů je proto rozvíjet u žáků takové kompetence, které jim umožní tématu porozumět a utvořit si vlastní názor. Od pedagogů se přitom neočekává, že budou mít odpověď na vše, neexistují totiž žádné jediné *správné* nebo *špatné* odpovědi. Probírání citlivých globálních témat podněcuje samotné učitele k utváření vlastních názorů a k hlubšímu zkoumání těchto témat spolu s žáky.

CO TO JSOU CITLIVÁ GLOBÁLNÍ TÉMATA?

Jednoznačně definovat citlivá globální témata je prakticky nemožné, protože téma, které je v jedné společnosti zcela běžné a lze o ně mluvit otevřeně, může být zároveň v jiné společnosti považováno za velmi citlivé. Jedná se však především o témata vzbuzující emoce. Proto je nezbytné jednotlivé pohledy na danou problematiku přizpůsobit třídě s ohledem na citlivost daného tématu. Je také důležité zvážit postoj místní společnosti a rodičů, kteří mohou mít k probírání takových témat ve škole výhrady, a připravit si tak argumenty, proč tato témata ve škole otevíráme, jakým způsobem a s jakým cílem. Transparentní a srozumitelná komunikace může případné problémy vyřešit či minimalizovat.

Obecně mohou do citlivých globálních témat patřit témata, která:

- radikálně rozdělují společnost, např. migrace, úsporná opatření, Brexit,
- se týkají osobních hodnot a přesvědčení, např. rasismus, sexuální orientace, náboženství,
- mohou být viděna protichůdnými pohledy, např. historické události, palestinsko-izraelský konflikt,
- budí emotivní reakce, např. trest smrti, testování na zvířatech, potraty.

K zamyšlení

S jakými citlivými globálními tématy se setkáváte ve své škole? Co přesně je činí citlivými?

PROČ UČIT O CITLIVÝCH GLOBÁLNÍCH TÉMATECH?

Citlivá globální témata s sebou přinášejí výzvy, se kterými se setkáváme každý den a mnohdy si nejsme jistí, jak na ně reagovat. Proto je důležité, aby mladí lidé rozvíjeli kompetence, které jim pomohou čelit těmto výzvám, případně změnám, které se odehrávají se na lokální i globální úrovni. Zahrnutí těchto témat do výuky proto umožňuje mladým lidem získat znalosti, potřebné k patřičnému pochopení globálních témat. Zároveň jim umožňuje kriticky nahlížet na hodnoty a postoje své i ostatních, pracovat s nimi a vyrovnávat se s tím, že někdo zastává jiné postoje nebo klade důraz na jiné hodnoty než já.

• Kompetence a hodnoty

Výuka citlivých globálních témat ve třídě podněcuje hlubší úvahy a umožňuje jejich lepší pochopení. Podporuje zejména kritické a kreativní myšlení, rozvíjí schopnost vysvětlovat své myšlenkové pochody, popisovat emoce a objasňovat, na čem zakládám své postoje. Umožňuje rozvíjet práci s informacemi, klade důraz na umění vyrovnat se s odlišnými názory.

Vzhledem k tomu, že mladí lidé často vnímají svět jako složitý a těžce srozumitelný, je pro ně důležité vnímat své emoce, znát své hodnoty a mít svůj vlastní názor. Prvotní reakce na citlivá globální témata jsou většinou silné a emotivní a je důležité dát žákům prostor pro zkoumání, ujasňování a pochopení hodnot, které jsou základem těchto reakcí.

Díky aktivní účasti v debatách se žáci učí **vytvářet si závěry, které jsou něčím podložené, respektovat názory druhých, brát v úvahu také jiné pohledy na věc a řešit konflikty**. Tyto dovednosti jim umožní mít při řešení náročných situací v běžném životě (ať už ve škole, doma nebo v rámci místa, kde žijí) vyjasněnou svou pozici a umět ji obhájit (nebo změnit, pokud zjistím, že přijímám argumenty protistrany).

Moderní život

Žáci se ve třídě mohou cítit z určitých důvodů znevýhodněni, např. kvůli své finanční situaci, etnicitě, pohlaví, sexuální orientaci, náboženské příslušnosti, postižení nebo kvůli tomu, že patří do jiné sociální skupiny. Žáci všech věkových kategorií velmi často pociťují dopad těchto vlivů na své životy i na okolní společnost. Zároveň vnímají lokální a globální problémy také pomocí médií. Školy by měly být místem, kde mají mladí možnost výše zmíněná témata v klidu pochopit a zpracovat a zaujmout k nim postoj.

K zamyšlení

*Na jaké úskalí mohu narazit, když se rozhodnu citlivá globální témata zařadit do výuky?
Jaké příležitosti naopak taková výuka může přinést – žákům i mně jako pedagogovi?*

JAK PRACOVAT S CITLIVÝMI GLOBÁLNÍMI TÉMATY VE TŘÍDĚ

• Vytváření bezpečného prostoru, kde mohou žáci zkoumat globální témata

Při otvírání citlivých globálních témat ve třídě je stěžejní zajistit bezpečné prostředí spravedlivé ke všem zúčastněným, umožňující se o těchto tématech otevřeně bavit. Zároveň by se však i během otevřené diskuze nemělo zapomínat na respektování základních demokratických hodnot a lidské důstojnosti, proto je například vhodné reagovat na nenávistné výroky a vyjasnit, proč jsou nepřijatelné.

Hodinu je vhodné dopředu naplánovat: zvolit nejvhodnější metodu k probírání daného tématu, věnovat průběžně čas budování vztahů s žáky i mezi nimi a společně si nastavit pravidla, která by měli všichni, včetně pedagoga, dodržovat. I přesto však ve třídě či mimo ni mohou vzniknout neočekávané situace. Je proto nezbytné být připraven, že taková situace může nastat, a řešit ji ihned, jakmile nastane.

V rámci diskuze má každý žák možnost zapojit se, je však nezbytné nastavit jasná pravidla. Zde je pár tipů, co mohou obsahovat:

- V jednu chvíli mluví jen jeden.
- Reagujeme na výrok, ne na nositele výroku.
- Používáme vhodnou mluvu, neútočíme na ostatní.
- Nemusíme s ostatními souhlasit, ale měli bychom jejich názory respektovat.
- Vysvětlujeme, co nás vede k jakému postoji / na základě čeho říkáme právě to, co říkáme.
- Každý má právo se vyjádřit. Nenutíme však k vyjádření ty, kteří nechtějí, zvláště když jde o citlivá a emočně náročná témata.

V hodinách často zmiňujeme pojmy, jako je respekt a tolerance, ne vždy je však jasné, co se jimi rozumí. Může proto být užitečné tyto hodnoty diskutovat a vyjasnit si, jak je v rámci třídy chápeme. Jak respektovat názory ostatních, když s nimi zásadně nesouhlasíme?

Měli bychom proto dodržovat čtyři důležité zásady:

- v respektujícím prostředí (RESPEKT),
- kde jsou si všichni rovni (ROVNOST),
- můžeme svobodně vyjádřit svůj názor (SVOBODA) a
- rozmanitost našich názorů je vítána (ROZMANITOST).

K zamyšlení

Jak mohou znít klíčové otázky pro stanovování společných pravidel?

Dají se tato pravidla převést na práva a povinnosti?

• Role učitele

Učitel má v diskuzi na citlivé téma stěžejní roli a záleží jen na jeho úsudku, kdy, jak a zda vůbec vyjadřovat osobní pohled na věc. Do jaké míry je možné a žádoucí zachovat neutrální postoj k dané problematice?

Ačkoliv se zdá samozřejmé, že učitelé by měli zastávat především neutrální roli, ve skutečnosti je to téměř nemožné. Tón, mluva a řeč těla vždy odhalí náš postoj, zejména pokud máme na danou situaci silně vyhraněný názor.

Žákům může taktéž pomoci, pokud sám učitel uzná náročnost probíraného tématu a vysvětlí, že tříbení myšlenek a názorů je dlouhodobější proces. Tím vyučující třídě ukazuje, že počáteční nejistota i vývoj názorů jsou v pořádku.

Aby učitel lépe zvládl náročnou diskuzi ve třídě, je vhodné si zvolit jednu z možných rolí. Výběr té které z rolí pro konkrétní situaci je závislý na mnoha faktorech, jako je téma, věk žáků nebo jejich předchozí znalosti či vztahy ve třídě. Zároveň je důležité, aby vyučující zůstal při volbě přístupu flexibilní a aby si byl jistý tím, proč v dané situaci zvolil právě tuto roli.

• Příklady rolí učitele

Neutrální nebo nestranný facilitátor – nevyjadřuje svůj osobní postoj. Poskytne férovou a vyrovnanou prezentaci široké škály pohledů na věc.

Transparentní postoj – učitel vyjádří svůj názor na danou problematiku. Vzhledem k postavení pedagoga vůči žákům může být vhodné svůj postoj vyjádřit až po debatě / na konci hodiny, aby nebyly žáci dopředu ovlivněni.

Ďáblův advokát – v případě, že mezi žáky panuje shoda a některé důležité názory nezazní, schválně obhajuje opačný názor než ten, který zastává třída. Ta je nucena reagovat a zvažovat i jiné varianty.

Oficiální postoj – zastává oficiální stanoviska, reprezentuje postoje školy či oficiální společenský konsensus vůči danému tématu.

Spojenec – podporuje postoje žáků, kteří jsou ve třídě v menšině.

K zamyšlení

V jakých konkrétních situacích je vhodné použít tu kterou roli? Kdy může být užití té které role nápomocné, a kdy naopak riskantní? Co může zastávání té které role způsobit, jaké jsou její výhody a jaké jsou její limity?

Sedí vám některé role lépe než jiné? Které z rolí to jsou a v jaké situaci?

Důležité

Probírání citlivých globálních témat ve třídě může znamenat pro učitele poměrně náročnou výzvu. Následující body mohou pomoci se této výzvy úspěšně zhostit:

- *Společně si ve třídě stanovte základní pravidla.*
- *Podpořte žáky v jejich úvahách – pátrejte po tom, proč co říkají, z čeho vychází, apod.*
- *Než začnete se žáky diskutovat o citlivých globálních tématech, vybudujte s nimi bezpečné prostředí, kde je možné sdílet své názory.*
- *Připravte se na vybrané téma, projděte si základní myšlenky a informace.*

- *Vyvarujte se toho, aby vaše vlastní emocionální reakce negativně ovlivnila proces diskuze, a uče žáky, jak je možné pracovat s vlastními emocemi – jak je rozeznávat a jak se s nimi vyrovnávat.*
- *Reagujte na nenávistné projevy, diskutujte o tom, proč nejsou vhodné, stanovte hranice.*
- *Budte připraveni jít více do hloubky, pokud bude potřeba, i s vědomím, že to zabere určité množství času.*
- *Pátřejte po hodnotách, na kterých stojí ten který názor. Nerelativizujte fakta. Neznevažujte názory.*

• **Metody, které mohou být použity při diskuzi o citlivých globálních tématech**

Citlivá globální témata se dotýkají hluboko zakořeněných postojů a přesvědčení. Není proto příliš vhodné při vyostřené diskuzi žáky poučovat. Užitečnější bývá používat participativní a interaktivní metody, které třídě umožňují být v procesu učení aktivní. Užitečné jsou také přístupy podněcující kritické myšlení a posilující empatii.

Metody je možné rozčlenit do následujících skupin:

- **Diskuzní metody**

Například akvárium – žáci sedí v kruhu a uprostřed je několik volných míst. Po předložení tématu se žáci střídají na volných místech uvnitř kruhu a vždy vysloví svůj názor na téma, žáci vně v kruhu poslouchají a když se dostanou dovnitř kruhu, mohou na dané názory reagovat a navazovat.

- **Dramatické techniky** – hraní rolí, simulační hry

Například rozdat žákům role: zaměstnavatel, který potřebuje přijmout zahraniční pracovníky; starší účetní, který má obavy ze soužití s kolegy s ciziny; pracovník integračního centra, který pomáhá cizincům v integraci a s hledáním zaměstnání; migrant, který se stěhuje za lépe ohodnocenou práci...

Žáci si na základě popisu jejich rolí připraví argumenty k tématu migrace (jak by jejich postava nastavila podmínky pro přistěhování se do země) a pak je ve svých rolích navrhuje a řeší s ostatními a snaží se dojít k dohodě.

- **Kritické myšlení**

Například žáci mají za úkol doplnit strom příčin a důsledků – kořeny jsou příčiny migrace, větve jsou dopady migrace.

- **Práce s příběhy**

Například žáci dostanou příběhy konkrétních migrantů a hledají v nich klíčové okamžiky, oddělují fakta a subjektivní popis událostí, analyzují na základě informací z příběhů, jak probíhá ten který proces migrace a integrace – co pomáhalo, co naopak ne.

Tipy na materiály s metodami, jak učit o citlivých globálních tématech, najdete na str. 25.

CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

CO JSOU CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE (SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS, SDGS)?

Spravedlivý/férový, udržitelný mírumilovný svět pro všechny není pouze vysněná vize, ale také závazek, který učinila OSN v roce 2015 tím, že stanovila 17 cílů udržitelného rozvoje. Ty jsou sepsány v oficiálním dokumentu „Přeměna našeho světa: Agenda pro udržitelný rozvoj 2030“, který slouží jako výzva pro nás pro všechny: občany, vlády, soukromý sektor i mezinárodní instituce. Aby došlo ke splnění všech cílů specifikovaných v Agendě 2030, je nutná úzká spolupráce všech na hledání společných řešení globálních problémů. Sociální, ekonomické a kulturní záležitosti související s globálním rozvojem jsou často vnitřně provázané. Stejně tak jsou provázané i všechny cíle (=SDGs), které vyžadují ohromné společné globální úsilí. Proto může tuto širokou škálu cílů kdokoli podpořit a přispět k jejich splnění, může dokonce i žák nebo škola.

CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

K zamyšlení

Co je podle vás největší globální výzva, které v dnešní době čelíme? Ke splnění kterých cílů udržitelného rozvoje byste nejraději přispěli? Jaké aktivity byste mohli realizovat ve vaší škole?

Hlavní cíl učitelů

SDG 4.7. Do roku 2030 zajistit, aby všichni žáci získali znalosti a dovednosti potřebné k tomu, aby mohli podporovat udržitelný rozvoj, mimo jiné prostřednictvím vzdělávání o udržitelném rozvoji a trvale udržitelném způsobu života, o lidských právech, o rovnosti pohlaví. Prostřednictvím podpory kultury míru a nenásilí, podpory globálního občanství i prostřednictvím docenění kulturní rozmanitosti.

Chcete se dozvědět více? Užitečné zdroje o SDGs najdete na str. 25.

JAK PRACOVAT S SDGS VE TŘÍDĚ?

1. PŘEDMĚTOVĚ ORIENTOVANÝ PŘÍSTUP (ZALOŽENÝ NA VYUŽITÍ MATERIÁLŮ, KTERÉ SE ODKAZUJÍ NA KURIKULUM

Jednotlivé cíle se vzájemně prolínají mezi sebou a i s jednotlivými předměty. Je tak možné určitě téma probrat v rámci jednoho předmětu, nebo se domluvit s kolegy a věnovat se mu ve více předmětech, či dokonce připravit několik navazujících hodin, kdy je téma probráno z více úhlů pohledu / z hlediska různých předmětů. Tyto hodiny je možné zařazovat postupně, nebo připravit tematický den.

Příklad:

Cíl 2 Konec hladu: Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství

V přírodopisu/biologii je možné v rámci tématu výživy, podvýživy a hladu zkoumat, za jakých okolností se člověk stane podvyživeným (např. ukázat na případových studiích a statistikách, kolik podvýživy najdeme i ve vyspělých zemích a proč), jaké jsou příčiny hladomorů, atd. Dále je možné téma propojit se zeměpisem a zjišťovat, ve které zemi/regionu světa je nejvíce a nejméně hladovějších a podvyživených, a také propojit se zjišťováním příčin (podnebí, klimatické změny a extrémní výkyvy počasí, znehodnocení půdy, pěstování pochutin na vývoz...) a navrhováním řešení. V občanské výchově je možné řešit téma „práva na potraviny“. V přírodopisu/biologii je pak možné se také zabývat tématem udržitelného zemědělství a naplňovat tak i průřezové téma environmentální výchova.

2. ŽÁKOVSKÉ PROJEKTY

Jednou z možností, jak pracovat s SDGs ve třídě mohou být i žákovské kampaně. Žáci si sami vyberou téma spojené s SDGs a zorganizují kampaň určenou pro své spolužáky (případně pro širší veřejnost), která na dané téma upozorňuje. Žáci by měli nastavit cíle kampaně a její podobu co nejsamostatněji. Pedagog sehrává především roli mentora, který žáky podporuje a při přípravě a během kampaně jim pomáhá se zachováním realistických cílů. Žáci se díky kampaním učí organizačním dovednostem, spolupráci, rozdělení rolí v týmu apod. Zároveň kampaně přispívají i ke zvyšování povědomí o daném tématu. Pro řadu žáků je navíc mnohem přijatelnější přijímat vědomosti od svých spolužáků, což může mít pozitivní vliv na formování jejich postojů a názorů.

Příklad:

Cíl 2 Konec hladu: Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství

Žáci si vytyčí cíle – jaké informace by chtěli kampaní sdělit, k jakému jednání by chtěli svou cílovou skupinu (spolužáky, rodiče) motivovat. Vytvoří projektové týmy, rozdělí si role, navrhnu aktivitu – např. odpolední akci udržitelného nakupování a vaření, kde žáci povedou pro příchozí workshopy, budou prodávat vlastnoručně vyrobené pochutiny a výtěžek předají organizaci, která zajišťuje pomoc podvyživeným dětem.

STANDARDSY KVALITY V GLOBÁLNÍM ROZVOJOVÉM VZDĚLÁVÁNÍ

Globální rozvojové vzdělávání...

1. ...klade důraz na pochopení vztahů mezi rozvojovými a rozvinutými zeměmi, není pouze přehledem globálních problémů.

2. ...z lokální perspektivy vysvětluje, jak fungují globální procesy (včetně dopadů, které tyto procesy mají na každého z nás). Nejde pouze o abstraktní výčet těchto globálních procesů.

3. ...staví na aktuálních a fakticky správných poznatcích o lidech a místech celého světa, neposiluje (být nechtěně v dobré víře) stereotypy.

4. ...ukazuje příčiny a dopady globálních procesů, neomezuje se pouze na předání faktů a statistik.

5. ...zdůrazňuje klíčovou dlouhodobou úsilí každého z nás, které je potřeba pro schopnost úspěšně čelit globálním výzvám. Jeho cílem není vyvolat bezmocnost, nejedná se o charitu/fundraising pro neziskové organizace.

6. ...respektuje důstojnost lidí, o kterých hovoří. Nesoustředí se pouze na negativa, ale snaží se spíše o vyvážené vykreslení konkrétních situací.

7. ...umožňuje pochopení a podporuje empatii, nesnaží se vzbudit lítost.

8. ...podporuje kritické myšlení a usnadňuje jednotlivcům udělat si na globální témata vlastní názor, nejde o propagování nějaké ideologie nebo o nabízení rychlých odpovědí/instantních řešení.

9. ...umožňuje mladým lidem, aby mluvili sami za sebe, není založeno na dohadách a představách, jak „to“ mají ostatní.

10. ...využívá různorodé/rozmanité vyučovací metody, není pouze frontální výukou jediné „pravdy“.

11. ...se snaží zprostředkovat znalosti, rozvinout dovednosti a podpořit vytváření vlastních názorů, nejedná se o pouhé předání určité sumy vědomostí.

12. ...se orientuje na žáka, jedná se o oboustranný vzdělávací proces, který vychází z toho, co žáci již ví, není tedy výhradně v rukou učitele.

PRO VÍCE INFORMACÍ

MATERIÁLY, VE KTERÝCH JSOU PODROBNĚJI ROZEPSÁNY TIPY A METODY, JAK UČIT O CITLIVÝCH GLOBÁLNÍCH TÉMATECH:

Malířová E., P. Frühbauerová, K. Hrubanová, Džestr. 2016. Lidé v pohybu: Metodika pro práci s kontroverzními tématy uprchlictví a migrace. NaZemi. Online [cit: 15-10-2018], dostupné na: <https://www.nazemi.cz/cs/lide-v-pohybu-metodika-pro-praci-s-tematy-uprchlictvi-migrace>

Harušťáková, J., L. Krejčová, Z. Plachká, M. Libicher (eds.). 2017. Žijeme spolu. Mluvíme spolu? Metodická příručka pro výuku o náboženství na 2. stupni základních škol a středních školách. Charita Česká republika. Online [cit: 15-10-2018], dostupné na: <http://svet.charita.cz/globalni-rozvojove-vzdelavani/zijeme-spolu-mluvime-spolu/metodicke-materialy/>

INFORMAČNÍ ZDROJE O CÍLECH UDRŽITELNÉHO ROZVOJE (SDGS):

• V ČESKÉM JAZYCE:

Informační centrum OSN v Praze. n.d. Cíle udržitelného rozvoje (SDGs). Online [cit: 15-10-2018], dostupné na: <http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>

Informační centrum OSN v Praze. 2015. Svět, který chceme, budoucnost pro všechny: Cíle udržitelného rozvoje – průvodce pro děti. Online [cit: 15-10-2018], dostupné na: http://www.osn.cz/wp-content/uploads/sdgs_pro_deti_4-1.pdf

Ceny SDGs. n.d. Inspirace. Online [cit: 15-10-2018], dostupné na: <http://www.globalnicile.cz/inspirace/>

Allen K., Ch. Dwyer, K. Goudie. 2017. Globální cíle udržitelného rozvoje: 17 aktivit k 17 cílům. Junák – český skaut. Online [cit: 15-10-2018], dostupné na: <https://www.nazemi.cz/cs/globalni-cile-udrzitelneho-rozvoje-17-aktivit-k-17-cilum>

• V ANGLICKÉM JAZYCE:

World's Largest Lesson. n.d. Online [cit: 15-10-2018], dostupné na: <http://worldslargestlesson.globalgoals.org/>

Teach SDGs. n.d. Online [cit: 15-10-2018], dostupné na: <http://www.teachsdgs.org/>

UN SDG Action Campaign. n.d. Impact Stories – MYWorld 2030. Online [cit: 15-10-2018], dostupné na: <http://about.myworld2030.org/impact-stories-sub-page-under-impact/>

UN SDG Action Campaign. n.d. We #ACT4SDGs. Online [cit: 15-10-2018], dostupné na: <http://act4sdgs.org/>

The Global Goals for Sustainable Development. n.d. Online [cit: 15-10-2018], dostupné na: <https://www.globalgoals.org/>

17 Goals. n.d. The story behind the goals. n.d. Online [cit: 15-10-2018], dostupné na: <http://17goals.org/the-story-behind-the-goals/>

CDVEC Curriculum Development Unit. 2017. Online [cit: 15-10-2018], dostupné na: <http://curriculum.ie/>

The Association of Citizen Teacher. 2018. Online [cit: 15-10-2018], dostupné na: <https://www.teachingcitizenship.org.uk/>

PARTNEŘI PROJEKTU

Anthropolis (Maďarsko), ACS – Associazione di Cooperazione e Solidarieta (Itálie), ARPOK (Česká republika), Člověk v ohrožení (Slovensko), Humanitas – Centre for Global learning and Cooperation (Slovinsko), Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej (Polsko), Leeds Development Education Centre (Anglie), Le Partenariat (Francie), Scottish Development Education Centre (Skotsko), Südwind Agentur (Rakousko).

AUTOŘI A AUTORKY

Dávid Bán, Stefania Cavallaccio, Charlotte Dwyer, Katarzyna Dzieciołowska, Franz Halbartschlager, Chris Jackson, Elżbieta Krawczyk, Hannah Langdana, Justine Lepers, Zuzana Plachká, Lenka Putalová, Alma Rogina

Překlad: Magdalena Vyvjalová

Redakce: Lenka Pánková, Zuzana Plachká, Lenka Voleníková

Grafická úprava: Rzeczy Obrazkowe, Iva Hrubošová

Jazyková korektura: Ivana Farkašová

VYDAL

ARPOK, o.p.s., U Botanické zahrady 828/4, 779 00 Olomouc

www.arpok.cz, www.facebook.com/ARPOK.Olomouc, info@arpok.cz

Jsme vzdělávací nezisková organizace, která od roku 2004 přináší do škol globální rozvojové vzdělávání. Pomáháme učitelům s výukou aktuálních témat dneška a zároveň o tématech otevřeně mluvíme s žáky a informujeme o nich veřejnost. Podporujeme tak otevřenou a tolerantní společnost a aktivní zapojení lidí do dění kolem sebe.

Publikace vznikla v rámci projektu Global Issues – Global Subjects za finanční podpory Evropské Unie.

Publikace vyjadřuje pouze názory autorů a autorek a nelze je považovat za oficiální postavení Evropské Unie.

ARPOK podporuje Cíle udržitelného rozvoje.

ISBN: 978-80-907443-0-1

1. vydání

2018

